

Sport en Bewegen in het sociale domein

Samenvatting

Door de decentralisatie op de terreinen zorg, jeugd en participatie hebben gemeenten nieuwe verantwoordelijkheden gekregen. Het budget voor de uitvoering van deze taken is evenwel beperkter dan voorheen. Dit vraagt om een nieuwe aanpak. In deze nieuwe aanpak wordt ingezet op eigen kracht van mensen en op sociale netwerken.

In de notitie 'Transformatie gemeente Tynaarlo - Opstellen transformatie-agenda' is een belangrijke rol weggelegd voor sport en bewegen. Het netwerk van sport- en beweegaanbieders moet daarbij een bijdrage leveren aan de verdere ontwikkeling van de participatiesamenleving. Dit vertaalt zich in de volgende hoofduitgangspunten:

- Inzet op jeugd t/m 18 jaar m.b.t. gezonde leefstijl (preventieactiviteiten: een leven lang gezond)
- Inzet op kwetsbare jeugd (over- en ondergewicht, signalering kindermishandeling, armoede/lage SES, sociaal isolement, overlast)
- Mensen met een uitkering (bieden van een veilige werkomgeving voor mensen met een beperking en/of afstand tot de arbeidsmarkt)
- Ouderen (eenzaamheid, langer zelfstandig laten wonen, gezondheid)

Om hier uitvoering aan te geven zijn 9 punten geformuleerd waarop sport- en bewegen kan bijdragen aan de transformatiedoelstellingen. Het gaat om

1. Signalering (de rol van sport in de 0-de en 1e lijn)
2. Verenigingsondersteuning (sportverenigingen in staat stellen hun nieuwe rol uit te oefenen)
3. Kwartiermaker 'Sport en Jeugdzorg' (Positief Opvoeden Drenthe -Sport)
4. Sportloket (individueel maatwerk waar nodig)
5. Jeugdsportfonds (jeugdsport voor minima)
6. Motorische Screening (preventie)
7. Jongeren Op Gezond Gewicht (preventie)
8. Deskundigheidsbevordering (intensieve samenwerking met het onderwijs)
9. Sportpret (aansluiting sportaanbod met het transformatieplan)

In deze opzet wordt het sport- en beweegnetwerk in de gemeente Tynaarlo gericht ingezet ten behoeve van de transformatie. En door de focus zowel landelijk als provinciaal op gezonde leefstijl/gezonde leefomgeving, genereert het fors extra middelen voor de uitvoering van het transformatieplan. Zowel in geld als in menskracht.

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	3
Inhoudsopgave	5
De rol van sport in het sociale domein	6
Inleiding	6
Sociale teams.....	7
Doelstellingen transformatie	8
Decentralisatie jeugdzorg	8
Wet werken naar vermogen	8
WMO – Begeleiding	9
Mogelijkheden van sport en bewegen voor sociaal beleid.....	10
Sport en bewegen in het sociale domein – visie Tynaarlo	11
Visie	11
.....	11
Doelgroepen	12
Partners.....	12
Buurtsportcoaches.....	12
Uitvoering.....	13
Financiering	15

De rol van sport in het sociale domein

Inleiding

Door de decentralisatie op de terreinen zorg, jeugd en participatie hebben gemeenten nieuwe verantwoordelijkheden gekregen. Het budget voor de uitvoering van deze taken is evenwel beperkter dan voorheen. Dit vraagt om een nieuwe aanpak. In haar communicatie over de decentralisaties verwoordt de Gemeente Tynaarlo dit als volgt:

Vanaf 1 januari 2015 heeft de gemeente belangrijke, nieuwe taken. We zijn verantwoordelijk voor de jeugdhulp. De nieuwe Participatiewet bepaalt dat de gemeente moet zorgen dat meer mensen met een arbeidsbeperking aan het werk komen. En we regelen de begeleiding van ouderen en mensen met een beperking bij het zo zelfstandig mogelijk leven. Eerst regelden het Rijk en de provincie dat voor ons, maar nu gaan wij het doen.

Voor deze zorgtaken is helaas veel minder geld beschikbaar, hetgeen vraagt om een nieuwe aanpak. Met de nieuwe aanpak willen we dat iedereen zoveel mogelijk meedoet in onze maatschappij. Samen leven, wonen, werken en zorgen. Iedereen doet mee en helpt mee om dat voor elkaar te krijgen. We wonen samen in deze gemeente. Samen kunnen we zorgen dat iedereen dit met zoveel mogelijk plezier doet. De gemeente speelt een belangrijke rol in dit proces. Wij brengen mensen samen, luisteren, verbinden en zorgen dat iedereen de hulp en ondersteuning krijgt die nodig is. We werken nauw samen met zorgorganisaties, vrijwilligers, bedrijven en burgers. Ons doel is zorg op maat, in de dorpen, met elkaar. *Bron: Informatiekrant 'Zorg, arbeidsmarkt en jeugdhulp' 6 november 2014*

Bij dit nieuwe stelsel van zorg is duidelijk een beweging zichtbaar naar meer eigen verantwoordelijkheid en 'eigen kracht'. Het sociale netwerk zal een grotere rol spelen en de rol van gemeente en professionele organisaties wordt kleiner. Zorg wordt in de nieuwe situatie gezien als een vangnet. De gemeente heeft een rol in de coördinatie van het sociale netwerk, met name als het gaat om preventie-activiteiten. Daarnaast speelt de gemeente een centrale rol in het organiseren van een vangnet. Maar hoe gaan dat in zijn werk?

Sociale teams

Er zijn drie Sociale teams werkzaam in de gemeente. Het Sociaal team Zuidlaren, het Sociaal team Vries en het Sociaal team Eelde-Paterswolde. Het zijn deze sociale teams die verantwoordelijk zijn voor de organisatie van het sociale netwerk. En voor het doorverwijzen naar het vangnet als dat nodig is. Bij de organisatie van het sociale netwerk is het vooral de kunst om bestaande netwerken met elkaar te verbinden. Want de netwerken zijn vaak al volop aanwezig. Denk bijvoorbeeld aan sportverenigingen, buurtverenigingen, vrijwilligersorganisaties, scholen, wijkcentra etc. Door deze netwerken optimaal te benutten en waar nodig te ondersteunen, werken de sociale teams aan hun taak om 'mensen in staat te stellen zo lang mogelijk zelfredzaam te zijn en te laten participeren in de maatschappij'.

Doelstellingen transformatie

In het visiedocument 'Iedereen heeft talent, april 2012' heeft de raad een duidelijke visie en streefbeeld geformuleerd voor de transitie en transformaties in de Gemeente Tynaarlo:

Visie

Wij vinden het belangrijk dat iedereen meedoet, elkaar kan ontmoeten en dat mensen oog voor elkaar hebben. Mensen realiseren hun kansen en ontplooiing van uit hun eigen verantwoordelijkheid en kunnen dat geheel of grotendeels zelf. Waar het niet lukt, organiseren we als gemeente een vangnet.

Streefbeeld

- Ieder mens neemt de regie op zijn eigen leven. Iedereen doet – vanuit zijn eigen kracht – naar vermogen (talent) mee en wordt hierbij ondersteund en gefaciliteerd. Wanneer nodig wordt geprikkeld via sancties;
- Er is een doorgaande lijn in de ontwikkeling van mensen en de dienstverlening is afgestemd op de verschillende levensfasen en fasen in ontwikkeling;
- Inwoners krijgen – indien nodig – een passend aanbod. Inwoners met complexe en zware problematiek zijn in beeld. Bij hulp of ondersteuning wordt er gestreefd naar een integrale aanpak (1 gezin, 1 plan en 1 regisseur) gericht op alle leefgebieden.

In het kort worden per overgehevelde taak de volgende effecten nagestreefd:

Decentralisatie jeugdzorg

- Verbetering pedagogische kwaliteit van de (directe) leefomgeving
- Opbouw van een samenhangende zorgstructuur

De nadruk ligt hierbij op collectieve preventie en ondersteuning in een vroegtijdig stadium.

Wet werken naar vermogen

- Participeren staat voorop; ter bevordering kan voor een uitkering een tegenprestatie worden gevraagd
- Vroegsignalering van andere problemen
- Minder geld uitgeven aan uitkeringen

De nadruk ligt hierbij op het begeleiden van mensen met arbeidsvermogen naar een betaalde baan.

WMO – Begeleiding

- Zelfredzaamheid van bewoners bevorderen, behouden of compenseren
- Organisatie hiervan dicht bij de burger, individueel of in groepsverband
- Gemeente ondersteunt het sociale netwerk en de directe omgeving
- Talentontwikkeling ten voordele van de (lokale) samenleving

De nadruk ligt er hierbij op onze inwoners in staat te stellen zo lang mogelijk zelfstandig te blijven wonen en participeren.

Mogelijkheden van sport en bewegen voor sociaal beleid

Focus op sport en bewegen kan een bijdrage leveren aan de aanpak van maatschappelijke problemen. Het bevordert de lichamelijke en geestelijke gezondheid van jeugdigen, volwassenen en senioren en helpt daarmee de gang naar (zwaardere) zorg te voorkomen.

In de rapportage 'Centraal op het middenveld?' (Hermens, de Meere en Los, oktober 2014) worden de mogelijkheden van sport en bewegen voor het gemeentelijk sociaal beleid onderzocht. De rapportage richt zich specifiek op doelstellingen ten aanzien van gezondheid, participatie, jeugd en leefbaarheid in wijken. In het rapport en aanvullende onderzoeken worden onder meer de volgende bevindingen gepresenteerd:

Gezondheid

- Sporten en bewegen heeft een positieve invloed op de lichamelijke gezondheid van jeugd, volwassenen en senioren.
- Sport en bewegen heeft onder de juiste voorwaarden een positieve invloed op aspecten van de geestelijke gezondheid, te weten:
 - Geheugen en concentratie van senioren
 - Concentratievermogen en impulscontrole van jeugd
 - Voorkomen en/of verminderen van sociaal-emotionele problemen.

Participatie

- Sporten en bewegen heeft onder de juiste voorwaarden een positieve invloed op de zelfredzaamheid en participatie van kwetsbare groepen.
- Als een re-integratietraject een sport- en beweegaspect heeft, lijkt dit de kans op succes van zo'n traject te vergroten.

Jeugd

- Jeugd die sport heeft meer zelfregulatievaardigheden en zelfvertrouwen, vertoont meer pro-sociaal gedrag en heeft meer het gevoel het eigen leven onder controle te hebben, dan jeugd die niet sport.
- Sporten en matig intensief bewegen bevordert de leerprestaties van kinderen.
- Schoolresultaten verbeteren bij een goede afwisseling tussen beweeg- en leertijd.

Leefbaarheid

- Sportplekken in de wijk zorgen voor contacten tussen mensen
- Een verscheidenheid aan functies en een programmering van activiteiten (door wijkbewoners) vergroot het gebruik en de diversiteit aan gebruikers.

Hierbij geldt steeds dat er bij het sporten en bewegen sprake moet zijn van een sociaal veilig sportklimaat met aandacht voor succeservaringen.

Sport en bewegen in het sociale domein – visie Tynaarlo

Visie

In de kadernota sport 2012-2016 zijn de kaders weergegeven waarbinnen sport kan fungeren als middel om de transitiedoelstellingen te bereiken.

Kaders sportbeleid 2012-2016

- Sportstimulering alle inwoners: speerpunt jeugd en jongeren
- Optimale ontwikkelingskansen bieden
- Gezonde, betrokken en actieve leefomgeving
- Blijvende inzet vrijwilligersnetwerk
- Kostenbewust omgaan met voorzieningen
- Profijtbeginsel

Nu de transities in de Gemeente Tynaarlo een feit zijn, is er ruimte om de ingezette lijnen verder in te vullen en sport en bewegen gericht in te zetten voor de transitiedoelgroepen. In het transformatieplan is een belangrijke rol toebedeeld aan de sport. Er wordt daarbij gewerkt met de volgende uitgangspunten

- Nadrukkelijke samenwerking met de sociale teams
- Signaleringsfunctie
- Sportstimulering voor alle inwoners (preventie)
- Speciale aandacht voor kwetsbare doelgroepen (voorkomen zwaardere zorg)
- Blijvende inzet voor het vrijwilligersnetwerk, met als speerpunt de sterke verenigingen (sport&buurt)
- Versterken van het bestaande sportnetwerk door het bieden van gerichte ondersteuning aan sportaanbieders.
- Optimale ontwikkelingskansen bieden voor de jeugd
- Mensen met een beperking of afstand tot de arbeidsmarkt betrekken bij vrijwilligerswerk binnen de vereniging
- Inzet op een gezonde, betrokken en actieve leefomgeving
- Investeren in de samenwerking tussen sport- en gezondheidsprofessionals
- Investeren in de samenwerking en ondersteuning van het onderwijs
- Integrale samenwerking met sport, jeugd, onderwijs, speelruimtebeleid, RO en economie.

Doelgroepen

Binnen de integratie van sport/bewegen en transitie onderscheiden we de volgende doelgroepen:

- Jeugd algemeen
Jeugd t/m 18 jaar. Inzet op gezonde leefstijl i.h.k.v. preventie
- Kwetsbare jeugd
Ongezonder gewicht, kindermishandeling, sociaal isolement (armoede/lage SES), overlast
- Mensen met een uitkering
(WWnV)
- Ouderen
(eenzaamheid, zelfstandigheid, gezondheid)

Partners

Binnen de integratie van sport/bewegen en transitie wordt samengewerkt met de volgende partners:

- Onderwijs
- Sportaanbieders
- Zorgaanbieders
- Buurtverenigingen
- Kinderopvang
- Sociale teams
- ISD/Alescon

Buurtsportcoaches

Bij het realiseren van de doelstellingen vanuit de transitie wordt een groot beroep gedaan op sociale netwerken. Om deze netwerken goed te laten functioneren hebben de netwerkpartners ondersteuning nodig. Vanuit sport/bewegen wordt deze ondersteuning geboden door buurtsportcoaches. Deze buurtsportcoaches zetten breed in op preventie en hebben daarbij de volgende specialisaties:

- Gezonde leefstijl
- Verenigingsondersteuning
- Ouderen
- Kwetsbare jeugd

Uitvoering

Tijdens een breed opgezette discussiebijeenkomst over de rol van sport en bewegen in het sociale domein zijn hoofdrichtingen aangegeven om uitvoering te geven aan sport- en beweegbeleid in de context van de transitie:

1. Signalering

In de kadernota 'Kansrijk Leven' wordt een preventief beleid voorgesteld waarbij voorzieningen gericht zijn op preventie en signalering. Juist met betrekking tot signalering kan sport van grote waarde zijn. Om het potentieel van sport optimaal te benutten is een goede samenwerking met de sociale teams noodzakelijk. Onder het kopje 'verenigingsondersteuning' is een aanzet gegeven voor de vormgeving van deze samenwerking.

2. Verenigingsondersteuning

In het transformatieplan is een grote rol weggelegd voor sportverenigingen als het gaat om het bieden van een veilige (vrijwilligerswerk)omgeving voor mensen met een beperking of met een afstand tot de arbeidsmarkt. Ook in het opvangen, opleiden en begeleiden van (kwetsbare) jeugd speelt de sportvereniging een hoofdrol. Om deze rol goed te kunnen vervullen heeft de vereniging baat bij praktische ondersteuning op beleidsmatig en pedagogisch en uitvoerend vlak. De ondersteuning is gericht op duurzame inbedding van nieuwe kennis/vaardigheden en wordt geboden in nauwe samenwerking tussen de verenigingsondersteuner van SportDrenthe en de buurtsportcoach.

3. Kwartiermaker Sport en Jeugdzorg – POD Sport

In 2015 stelt de provincie Drenthe aan de Gemeente Tynaarlo een subsidie beschikbaar voor het aanstellen van een kwartiermaker 'Sport en Jeugdzorg'. Deze kwartiermaker werkt aan de vormgeving van verenigingsondersteuning binnen de context van de transformatie. Als eerste wordt in kaart gebracht welke verenigingen kansrijk zijn om de vernieuwde rol in het sociale domein te gaan vervullen.

4. Sportloket

Naar model van het sportloket van SportDrenthe. Een loket waar samen met een buurtsportcoach wordt gewerkt aan maatwerkoplossingen binnen de context van sport. Doorverwijzing naar het sportloket vindt plaats vanuit het CJG en/of Toegangsteam Jeugd en/of sociale teams. Waar nodig vinden de gesprekken plaats samen met de casemanager. Inzet is om cliënten onder te brengen binnen het bestaande sport- en beweegaanbod. De buurtsportcoach biedt praktische ondersteuning en begeleiding. Zowel aan de cliënt als aan de sportaanbieder.

5. Jeugdsportfonds

Het jeugdsportfonds Drenthe biedt financiële ondersteuning voor kinderen uit gezinnen met een laag inkomen. Het fonds betaalt de contributie voor het sporten rechtstreeks aan de vereniging en levert vouchers voor de aanschaf van sportkleding en –materiaal. Via sportverenigingen en buurtsportcoaches worden kinderen uit lage inkomensgezinnen aangemeld bij het jeugdsportfonds.

6. Motorische Screening

Sommige kinderen hebben last van stoornissen in concentratie, gedrag en schoolprestaties. Vaak is de oorzaak een achterstand in de bewegingsontwikkeling. Kinderen met een bewegingsachterstand hebben moeite met bewegen. Hierdoor wordt sporten minder leuk, omdat het niet lukt. Kinderen raken hierdoor achter en krijgen minder zelfvertrouwen en een

slechter zelfbeeld. Vaak vallen ze buiten de boot met spelletjes en activiteiten. Het is zinvol om in een zo vroeg mogelijk stadium leerlingen op te sporen die een achterstand hebben. Met Motorische Remedial Teaching (MRT)-training kan een kind gericht oefenen om die bewegingsachterstand en de gevolgen daarvan in te lopen. De buurtsportcoaches voeren op school MRT-tests uit en verwijzen waar nodig door naar professionals voor behandeling.

7. Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG)

JOGG is de beweging waarbij iedereen in een buurt of wijk zich inzet voor een gezonde leefstijl. De gezonde keus moet weer de makkelijkste worden. JOGG is een lokale, wijkgerichte, duurzame en integrale aanpak en sluit qua aanpak en doelstellingen naadloos aan op de transformaties.

- wijkgericht en integraal binnen een netwerk van publieke en private partners
- gericht op het betaalbaar houden van zorg, door het terugdringen van problemen rondom overgewicht

In Tynaarlo zetten we in op:

- Het creëren van netwerken rondom (clusters van) scholen
- Breed stimuleren van gezonde leefstijl
- Het creëren van een sluitende zorgketen voor kinderen met (dreigend) ongezond gewicht.

De buurtsportcoach/JOGG-expert fungeert als aanjager binnen de netwerken en stimuleert de koppeling tussen onderwijs, zorg, sport en publieke en private partners.

8. Deskundigheidsbevordering

Het stimuleren van sport en bewegen kan leiden tot een beter schoolklimaat, minder schooluitval onder leerlingen en betere leer- en werkprestaties. De buurtsportcoaches zetten samen met het lokaal onderwijs in op kwalitatief goed vakonderwijs gymnastiek. In samenwerking met de vakleerkrachten gymnastiek wordt gewerkt aan een vakwerkplan met aandacht voor een doorgaande leerlijn (binnenschools en buitenschools), brede motorische ontwikkeling en een gezonde leefstijl. Door de inzet van stagiaires van diverse sportopleidingen, onder begeleiding van de buurtsportcoaches, krijgt de kwaliteit en kwantiteit van het vakonderwijs gymnastiek een impuls.

9. Sportpret

Onder de verzamelnaam 'sportpret' komen alle sportactiviteiten bij elkaar die voortvloeien uit de inzet van sport ten behoeve van de transformatie. Het gaat onder meer om:

- Clinics voor jeugd gericht op de doorgaande leerlijn (zie ook 'deskundigheidsbevordering')
- Activiteiten gericht op sociale binding in de buurt
- Vakantie-activiteiten voor jeugdigen die thuis blijven in de vakantie
- Activiteiten gericht op versterking van sportverenigingen
- Activiteiten gericht op netwerkvorming en participatie

De doorgeleiding vanuit het sportloket vormt naar verwachting aanleiding om het aanbod binnen 'sportpret' aan te vullen en nog beter te laten aansluiten op de transformaties.

Financiering

De inzet van buurtsportcoaches/verenigingsondersteuning ten behoeve van de transformatie in het sociale domein kan worden gefinancierd uit de volle breedte van de impulsregeling brede scholen, sport en cultuur. De inzet van deze regeling genereert naast de gemeentelijke inbreng (onder meer vanuit sport en WMO) extra middelen ten gunste van de transformatie in het sociale domein.